

СТВОРЕННЯ ШКАЛИ ДЛЯ ОЦІНКИ РІВНЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена проблемі створення методики дослідження самопрезентації викладачів соціогуманітарного профілю. Запропонована авторська шкала для оцінки самопрезентації викладачів соціогуманітарного профілю. Джерел – 13.

Ключові слова: самопрезентація, структурно-функціональна модель, опитувальник, викладач.

Постановка проблеми. Визначення структурно-функціональних моделей самопрезентації особистості в нашому дослідженні реалізується шляхом уявлення про особистість викладача соціогуманітарного профілю як замкненої системи, структурні компоненти якої об'єднуються в єдине ціле складними багаторівневими зв'язками і відносинами. Дослідження в рамках цієї системи має на увазі використання спеціальних інструментів для операціоналізації характеристик самопрезентації досліджуваних фахівців освітньої галузі.

Розглянемо наявні методики, які використовуються у сучасній психодіагностиці для оцінки самопрезентації та її різноманітних компонентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Авторами шкали вимірювання тактик самопрезентації є корейські та американські вчені С. Лі, Б. Кіглі, М. Неслер та інші (1999)[12]. На російській вибірці дана методика була апробована О.А. Пікулевою (2004)[4]. Досліджувані оцінюють, наскільки часто вони використовують ту або іншу манеру поведінки у своїй життєдіяльності та у процесі спілкування з іншими людьми. Результати тестування дозволяють визначити діапазон тактик самопрезентації, яким надається перевага, включених у п'ять захисних і сім асертивних стратегій. Узагальнюючи різні точки зору, можна визначити асертивну самопрезентацію як ту, яка здобуває, для якої характерний вибір адекватних ролей і завдань (відповідних соціальному стану, освіті тощо), вибір соціального середовища, що відповідає рівню ідентифікації суб'єкта (спілкування із рівними собі за статусом індивідами). Захисна самопрезентація найчастіше не усвідомлюється і виявляється у тім, що суб'єкт вибирає неадекватне для вирішення своїх задач середовище: або керує заниженими вимогами, або – непомірно високими.

Тактики, що характерні для захисної самопрезентації, формують відповідні підшкали: виправдання із запереченням відповідальності, виправдання із прийняттям відповідальності, зречення, перешкоджання самому собі, вибачення. Аналогічно і для асертивної самопрезентації ці підшкали були наступними: бажання/старання сподобатися, залякування, прохання/благання, приписування собі досягнень, перебільшення своїх досягнень, негативна оцінка інших, приклад для наслідування.

Російська дослідниця І.С. Шевченко (2002) створила методику для вивчення самопрезентації в Інтернет-спілкуванні, яка пройшла процедуру стандартизації. Методика має три шкали: перша – варіативність, друга – статусна самопрезентація, третя – особистісна самопрезентація[9]. Перша шкала варіативності містила три складові: «інваріантність», «актуальна варіативність» і «потенційна варіативність». Друга шкала дозволяє вивчити варіативність в сфері створення уявлення про статус, соціальної ролі респондентів. Третя – визначити варіативність самопрезентацій морального, етичного прошарку особистості. Саме в цих сферах, за спостереженнями викладачів, що вивчали проблему самопрезентації особистості в Інтернет-спілкуванні, відзначалась найбільша варіативність.

Також необхідно звернути увагу на інші методики, які присвячені деяким аспектам прояву самопрезентації. Зокрема, Золотарева О.А. провела адаптацію шкали перфекціоністської самопрезентації П. Хьюїтта, (2011), а Г.С. Кравченко (2001) розробила російськомовну версію опитувальника ефективності самопрезентації, призначеного для дослідження поведінки підлітків. Цей опитувальник містив дві шкали: перша з яких отримала назву «тактична самопрезентація» (здатність досліджуваного маніпулювати враженням оточення), а друга – «стратегічна самопрезентація» (публічний образ Я досліджуваного)[3].

Мета статті – розглянути проблему створення методики дослідження самопрезентації викладачів соціогуманітарного профілю.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Очевидно, що специфічних психодіагностичних методик для вивчення самопрезентації викладача ВНЗ у вітчизняній психології ще не використовувалось. Врахування контексту професійної діяльності є дуже важливим, адже у процесі своєї трудової діяльності людина об'єктивно перебуває в певних умовах, у яких ця діяльність здійснюється. Можливості, особистісні особливості людини виявляються в рамках професійної системи. Залежно від сприйняття людиною даної ситуації, ці рамки можуть відчуватися як «жорсткі», що обмежують, або як підтримуючі, зміцнювальні. Для найкращого виявлення своїх особистісних якостей, і зокрема самопрезентації, суб'єкт діяльності повинен знайти співвідношення зовнішньої та внутрішньої детермінації, необхідності та волі, регламентації, нормативності, стандартизації й індивідуалізації (2002)[2].

Відповідаючи на завдання опитувальника, викладачі соціогуманітарного профілю повинні осмислити та усвідомити, яким чином відбувається їхня самопрезентація в професійному середовищі: серед студентів і в колективі співробітників. Саме із цією метою було створено опитувальник самопрезентації викладача. У даному підрозділі статті надається сам опитувальник з описом і роз'ясненням тверджень, що становлять його шкалу, з результатами психометричного аналізу та стандартизації.

Опитувальник являє собою десять тверджень, діякими розташовані шкали від «1» до «10» (табл.1). Таким чином, самооцінка самопрезентації проводилася за десятибальною шкалою. В інструкції респондентам пропонується оцінити їхній звичайний стан та самовідчуття на робочому місці, у службовій обстановці, обвівши відповідний бал на шкалі. Спосіб заповнення опитувальника може бути як індивідуальним, так і груповим, що надає широкі можливості для його використання.

Таблиця 1

Опитувальник самопрезентації викладача

1	Я добре вмю аналізувати ситуацію спілкування
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
2	Я здатний (-а) встановлювати психологічний контакт зі співрозмовником
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
3	Я можу створити необхідний психологічний клімат
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
4	Я вмю коригувати процес спілкування і керувати ним
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
5	Я здатний (-а) налагодити зворотній зв'язок зі співрозмовником
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
6	Я вірно інтерпретую поведінку партнера по спілкуванню
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
7	Я здатний (-а) долати стереотипи сприйняття, що виникають у процесі бесіди
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
8	Я маю комунікативні навички для ефективноі само презентації
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
9	Я дуже уважно сліdkую за співрозмовником в процесі спілкування
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10
10	Я вмю створювати необхідне враження при спілкуванні
	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7.....8.....9.....10

Формулюючи зміст пунктів опитувальника самопрезентації викладача, ми орієнтувалися на теоретичні положення про сутність феномену самопрезентації, викладені у Розділах 1 та 2 дисертаційного дослідження. Також безпосередньо у формі тверджень були відображені уявлення про самопрезентацію, яке висвітлили В.М. Карман та С.В. Карман (2009)[4]. Автори описують це явище, як процес цілеспрямованого спілкування викладача і студентів, під час якого викладач виявляє свої сильні сторони таким чином, щоб викликати у студентів певний інтерес до себе, до предмету, до самого процесу навчання. Самопрезентація педагога включає в собі умілу демонстрацію власних ділових і професійних якостей – компетентності, грамотності, професійної успішності, демонстрація психологічних навичок якісного викладача – уміння переконувати, привертати й утримувати увагу студентської аудиторії, адекватно моделювати ситуацію та

оцінювати психічний стан за зовнішніми ознаками. Але до складу ефективної самопрезентації входить не тільки цілеспрямований процес формування потрібного враження про себе як педагога - професіонала, особистості, але й уміння отримувати в процесі педагогічного спілкування потрібну інформацію, декодувати її і своєчасно приймати рішення. Розглянемо детальніше пункти опитувальника самопрезентації викладача.

Пункт 1 *«Я добре вмію аналізувати ситуацію спілкування»* та пункт 6 *«Я вірно інтерпретую поведінку партнера по спілкуванню»* описують когнітивний аспект сприйняття ситуації міжособистісних стосунків, іншими словами – соціальне знання. Особи з високим рівнем соціального знання здатні розпізнавати структуру міжособистісних ситуацій у динаміці. Вони вміють аналізувати складні ситуації взаємодії людей, розуміють логіку їхнього розвитку, відчувають зміну змісту ситуації при залученні до комунікації різних учасників. Шляхом логічних умовиводів вони можуть добудовувати невідомі, відсутні ланки в ланцюзі цих взаємодій, передбачати, як людина поведеться надалі, відшукувати причини певної поведінки. Здатні адекватно відбивати цілі, наміри, потреби учасників комунікації, прогнозувати наслідки їхньої поведінки, вміють орієнтуватися в невербальних реакціях людини, а також нормах і правилах, що регулюють поведінку в суспільстві. Люди з низьким рівнем соціального знання зазнають труднощів в аналізі ситуацій міжособистісної взаємодії, як наслідок, погано адаптуються до різного роду взаємин між людьми (сімейних, ділових, дружніх тощо) (2011). Ми розглядаємо це соціальне знання, як передумову успішної самопрезентації.

Контактність особистості репрезентує пункт 2 *«Я здатний (-а) встановлювати психологічний контакт зі співрозмовником»*. Контактність розглядається як компонент структури мовного акту, який спонукає до внутрішньої організації вербального спілкування та безперерійного протікання комунікації (2003)[1]. Вміння успішно встановлювати психологічний контакт зі співрозмовником є одним із показників високої здатності до самопрезентації особистості.

Створення необхідного психологічного клімату в студентському колективі, як фактор, що забезпечує ефективну самопрезентацію, відображає пункт 3. Цей пункт був сформульований наступним чином *«Я можу створити необхідний психологічний клімат»*.

В.М. Шепель зазначає, що «психологічний клімат – це емоційне фарбування психологічних зв'язків членів колективу, що виникає на основі їхньої близькості, симпатії, збігу характерів, інтересів, схильностей» (1986, с. 127) [10]. Суть сприятливої соціально-психологічної природи в студентській групі полягає в тому, що процес психолого-педагогічного навчання, який протікає в позитивній атмосфері створює сприятливі умови не тільки для подальшого розвитку і закріплення якостей, яких вони набули до вступу у ВНЗ, але й розвитку і формування нових, професійно важливих якостей, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок.

Пункт 4 *«Я вмію коригувати процес спілкування і керувати ним»* описував, як завойовується ініціатива в спілкуванні і як здобувається цілісна комунікативна перевага, що дає можливість надалі керувати спілкуванням зі студентами та ефективніше здійснювати самопрезентацію. Керування спілкуванням являє собою той аспект педагогічної взаємодії, що надає останньому професійний характер. Керування спілкуванням містить у собі наступні елементи: конкретизація спланованої раніше моделі спілкування; уточнення умов і структури майбутнього спілкування; здійснення початкової стадії безпосереднього спілкування; керування ініціативою в системі спілкування, що почалося (2007) [6].

Розглядаючи пункт 5 *«Я здатний (-а) налагодити зворотній зв'язок зі співрозмовником»*, варто зауважити, що під міжособистісним зворотним зв'язком мається на увазі отримання особою від оточення інформації, суджень про себе та свою поведінку, про те, як її сприймають у діяльності та спілкуванні (2008)[5]. Ефект прийняття зворотного зв'язку визначається такими рисами комунікатора, як статус, привабливість, компетентність (1978) [13]. Міжособистісний зворотний зв'язок виступає у ролі феномену комунікативної сторони спілкування, оскільки включає інформацію про іншу людину, яка безпосередньо їй спрямовується і зокрема регулює процес самопрезентації (2008) [5].

Пункт 7 *«Я здатний (-а) долати стереотипи сприйняття, що виникають у процесі бесіди»* є також важливим для оцінки самопрезентації. Вперше зустрічаючись з новою людиною, кожен співрозмовник має певні очікування щодо взаємовідносин, пооб'єднаних впливу (морального, психологічного, особистісного), тож вибудовує свого роду перепони – бар'єри, які роблять його більш скутим, обережним тощо. Таким чином людина заздалегідь страхує себе цими

психологічними бар'єрами (перешкодами). Ефективна самопрезентація багато залежить від того, наскільки викладачу ВНЗ вдається подолати ці бар'єри (2012) [7].

Твердження пункту 8 «Я маю комунікативні навички для ефективної самопрезентації» характеризує відчуття компетентності викладача ВНЗ у тому, що він здатний до успішної самопрезентації. Високі бали за цим твердженням свідчать про високу самоефективність у цій сфері. Концепція самоефективності була сформульована в межах соціально-когнітивного підходу А. Бандурою. Самоефективність — не те ж саме, що наші очікування щодо результатів або наслідків власних дій (1995), самоефективність відрізняється від припущень про результат [11]. Самоефективність — це впевненість людини в тому, що вона може здійснити деякі конкретні дії, тоді як припущення про результат стосуються того, що вона думає про можливі наслідки своєї діяльності. Самоефективність — це не глобальне поняття. Вона змінюється від ситуації до ситуації залежно від умінь, необхідних для різної діяльності, від присутності або відсутності інших людей, а також від фізичного стану, особливо у випадку втоми, тривоги, апатії або пригніченості.

Пункт 9. «Я дуже уважно сліdkую за співрозмовником в процесі спілкування» було включено у склад шкали для того, щоб представити внесок соціальної перцепції реципієнта комунікатором у ефективну самопрезентацію. Відомо, що сприйняття викладача студентом дуже важливе для реципієнта, оскільки знання того, як тебе сприймають студенти, є джерелом саморозвитку і розуміння багатьох помилок, допущених у роботі (2005) [8].

Пункт 10. «Я вмію створювати необхідне враження при спілкуванні» спрямований на самооцінку Я-образу викладача ВНЗ при самопрезентації. Можна припустити, що на сприймання студентом викладача найбільше впливають зовнішність викладача, його манери та якість проведення занять, тобто те, що студент може безпосередньо сприймати. Також важливу роль відіграє думка інших студентів. Щодо експлікації викладачем своїх внутрішніх станів, навряд чи студент має можливість це сприймати (2005) [8]. Дуже важливим є саме перше враження, яке створює педагог вишу. В.М. Карман та С.В. Карман (2009) відзначають, що ефективна самопрезентація, ініціативність, фіксація на перших враженнях у процесі професійного та неформального спілкування зі студентами і колегами повинні стати невід'ємною частиною професійної діяльності фахівця освітньої галузі [4].

Перспективно бачимо те, що створений опитувальник для дослідження самопрезентації викладача тепер ставить питання про підтвердження його валідності та надійності за внутрішньою узгодженістю та можливістю використовувати створений опитувальник у психолого-педагогічній практиці.

Література

1. Воробьева Е. А. Профессионально-психологические особенности контактности следователей в условиях допроса : дис. на соискание ученой степени канд. психол. наук : спец. 19.00.03 / Елена Анатольевна Воробьева. — М., 2003. — 266 с.
2. Акмеология: Учебник /Под общ. ред. А.А. Деркача.- М.: Изд-во РАГС, 2002. - 650 с.
3. Золотарева, А.А. Адаптация методики «Шкала перфекционистской самопрезентации» П. Хьюитта / А.А. Золотарева // Психологический журнал. — 2011. — Т. 32. — № 6. — С. 62–69. (0,7 п.л.).
4. Карман В.М, Карман С.В. Проблема самопрезентації викладача вищого навчального закладу // Удосконалення навчально-виховного процесу в вищому навчальному закладі, вип. 11 / Збірник науково-методичних праць/ Таврійський державний агротехнологічний університет – Мелітополь, 2009. С. 13-17
5. Копець Л. В., Гордієнко В. І. Зворотний зв'язок у процесах спілкування: оновлення концептуальних підходів та методів дослідження // Наукові записки. Т. 84, Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота / Національний університет "Киево-Могилянська академія", 2008 – С. 49-54.
6. Кулиш О. И. Структура и специфика обучения профессиональному общению будущих менеджеров в условиях вуза / О. И. Кулиш // Проблемы сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія. – Зб. статей. Ч. 2 : Вип. 14. – Ялта : РВНЗ «Кримський гуманітарний університет», 2007. – С. 247–252.
7. Ціцей Р. Особливості встановлення психологічного контакту «психолог-клієнт» / Р. Ціцей , Н Оніщенко.// Вісник КНТЕУ. — 2012. — № 3. — С. 131 – 140.

8. Шамлян К. Особливості соціальної перцепції у педагогічному спілкуванні // вісник львів. Ун-ту visnyk lviv univ. Сер. пед. 2005. Вип. 19. Ч. 2. С. 191–198
9. Шевченко И.С. Вариативность самопрезентации личности в интернет-общении : автореф. дис. ... канд. психол. наук / Шевченко И.С. ; [Казан. гос. ун-т]. 19.00.01 – Казань, 2002. – 23 с.
10. Шепель В.М. Управленческая психология / В.М. Шепель. - М.: Экономика, 1986. - 248 с
11. Bandura A. On rectifying conceptual ecumenism / A. Bandura // Self-efficacy, adaptation, and adjustment / J. E.Maddux. - NY: Plenum Press, 1995. - P. 347-375.
12. Development of a self-presentation tactics scale Suk-Jae Lee^{a,1}, Brian M Quigley^b, Mitchell S Nesler^c, Amy B Corbett^d, James T Tedeschi^d// Personality and Individual Differences Volume 26, Issue 4, 12 March 1999, Pages 701–702.
13. Oberhoff B. Akzeptanz von interpersonalem Feedback: Eine empirische Untersuchung zu verschiedenen Feedback - For-men.-Inag.Munster,1978.–188 s.

References

1. Vorob'eva E. A. Professional'no-psihologicheskie osobennosti kontak-tnosti sledovatelej v usloviyah doprosa : dis. na soiskanie uchenoj stepeni kand. psihol. nauk : spec. 19.00.03 / Elena Anatol'evna Vorob'eva. — M., 2003. — 266 s.
2. Akmeologiya: Uchebnik /Pod obshch. red. A.A. Derkacha.- M.: Izd-vo RAGS, 2002. - 650 s.
3. Zolotareva, A.A. Adaptaciya metodiki «SHkala perfekcionistskoj samoprezentacii» P. H'yuitta / A.A. Zolotareva // Psihologicheskii zhurnal. – 2011. – Т. 32. – № 6. – S. 62–69. (0,7 p.l.).
4. Karman V.M, Karman S.V.Problema samoprezentacii vkladacha vishchogo navchal'nogo zakladu // Udoskonalennya navchal'no-vihovnogo procesu v vishchomu navchal'nomu zakladi, vip. 11 / Zbirnik naukovno-metodichnih prac'/ Tavrijs'kii derzhavnii agrotehnologichnii universitet – Melitopol', 2009. S. 13-17
5. Kopec' L. V., Gordienko V. I. Zvorotnii зв'язок u procesah spilkuvannya: onovlennya konceptual'nih pidhodiv ta metodiv doslidzhennya // Naukovi zapiski. T. 84, Pedagogichni, psihologichni nauki ta social'na robota / Nacional'nii universitet "Kievo-Mogilyans'ka akademiya". 2008 S. 49-54.
6. Kulish O. I. Struktura i specifika obucheniya professional'nomu obshcheniyu budushchih menezherov v usloviyah vuza / O. I. Kulish // Problemi suchasnoї pedagogichnoї osviti. Seriya : Pedagogika i psihologiya. – Zb. statej. CH. 2 : Vip. 14. – YAlta : RVNZ «Krim'skii humanitarnii universitet», 2007. – S. 247–252.
7. Cicej R. Osoblivosti vstanovlennya psihologichnogo kontaktu «psiholog-klient» / R. Cicej , N Onishchenko.// Visnik KNTEU. — 2012. — № 3. — S. 131 – 140.
8. SHamlyan K. Osoblivosti social'noi percepicii u pedagogichnomu spilkuvanni // visnik l'viv. Untu visnyk lviv univ. Ser. ped. 2005. Vip. 19. CH. 2. S. 191–198
9. SHEvchenko I.S. Variativnost' samoprezentacii lichnosti v internet-obshchenii : avtoref. dis. ... kand. psihol. nauk / SHEvchenko I.S. ; [Kazan. gos. un-t]. 19.00.01 – Kazan', 2002. – 23 s.
10. SHEpel' V.M. Upravlencheskaya psihologiya / V.M. SHEpel'. - M.: E'konomika, 1986. - 248 s
11. Bandura A. On rectifying conceptual ecumenism / A. Bandura // Self-efficacy, adaptation, and adjustment / J. E.Maddux. - NY: Plenum Press, 1995. - P. 347-375.
12. Development of a self-presentation tactics scale Suk-Jae Leea, 1, Brian M Quigleyb, , Mitchell S Neslerc, Amy B Corbettd, James T Tedeschid// Personality and Individual Differences Volume 26, Issue 4, 12 March 1999, Pages 701–702.
13. Oberhoff B. Akzeptanz von interpersonalem Feedback: Eine empirische Untersuchung zu verschiedenen Feedback - For-men.-Inag.Munster,1978.–188 s.

Кононенко А.А.

СОЗДАНИЕ ШКАЛЫ ДЛЯ ОЦЕНКИ УРОВНЯ САМОПРЕЗЕНТАЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ СОЦИОГУМАНИТАРНОГО ПРОФИЛЯ

Статья посвящена проблеме создания методики исследования самопрезентации преподавателей социогуманитарного профиля. Предложена авторская шкала для оценки уровня самопрезентации преподавателей социогуманитарного профиля. Источников – 13.

Ключевые слова: самопрезентация, структурно-функциональная модель, опросник, преподаватель.

Копonenko A.A.

CREATING A SCALE TO ASSESS THE LEVEL OF TEACHERS SOCIOHUMANITIES OF SELF-PROFILE

The article deals with the creation of self-study methods instructors Modern Social Profile. The author self-assessment scale for teachers of Modern Social Profile. Sources – 13.

Key words: *self-presentation, structural-functional model, questionnaire, teacher.*

Кононенко Анатолій Олександрович - кандидат психологічних наук, доцент, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова

УДК 159.923

Кононенко О.И.

ПРОБЛЕМА ПЕРФЕКЦИОНИЗМА ЛИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ НАУКЕ

В статье рассмотрены основные теоретические подходы к изучению феномена перфекционизма личности, выделены и проанализированы психоаналитический, бихевиористический и когнитивный направления в психологической науке. В современной психологии перфекционизм рассматривается как психологический конструкт, сочетающий избыточно высокие стандарты ожидаемых результатов деятельности и притязания. Источников – 9.

Ключевые слова: *перфекционизм, личность, стремление к совершенству, высокие требования, дезадаптивность.*

Постановка проблемы. Личностный феномен «перфекционизм» является сложным психологическим конструктом, сочетающим избыточно высокие стандарты ожидаемых результатов деятельности и притязания, нарушение социальных когниций (приписывание окружающим людям чрезмерно высоких ожиданий), персонализацию, связанную с постоянным сравнением себя с окружающими, поляризованное мышление по бинарному принципу оценки результатов деятельности и ее планированию («все или ничего»), отбор негативной информации о результатах своей деятельности. Мотивационной основой перфекционизма является интенсивный «конфликт достижения», при котором мотивы «стремление к успеху» и «избегание неудачи» выражены с одинаковой силой.

Слово перфекционизм пришло в европейские языки из латинского: perfectus - абсолютное совершенство. С точки зрения религиозных догматов Средневековья и философских учений более позднего времени перфекционизм - это убежденность в том, что совершенствование является той целью, к которой должен стремиться как отдельный человек, так и все человечество. В современной психологии перфекционизм - это стремление субъекта к совершенству, высокие личные стандарты, стремление человека доводить результаты любой своей деятельности до соответствия самым высоким эталонам (нравственным, эстетическим, интеллектуальным); это потребность в совершенстве продуктов своей деятельности.

Анализ последних исследований и публикаций. На протяжении многих эпох идея стремления к совершенству являлась одним из движущих мотивов и регулятивных принципов в жизни человека и общества, представления об идеале формировали фундамент мировоззрения и самосознания человека, задавали его место и роль в социуме, историческом процессе, в природе и мироздании в целом, определяли вектор его развития.

Первые строгие определения понятия «перфекционизм» были сформулированы именно в работах представителей психоанализа – М.Hollender (1965) и W.Missildine (1963), однако для психоаналитически-ориентированных авторов не характерен выбор перфекционизма в качестве непосредственного предмета исследования – это феномен понимается в более широком контексте вопросов структурной и динамической организации личности, предоставляя богатый теоретический материал для понимания сущности, генеза и механизмов деструктивности перфекционизма. В целом, обзор работ психоаналитического направления позволяет сделать вывод о том, что перфекционизм, понимаемый как проявление нарциссической организации личности, как защита от переживания токсического стыда и как попытка соответствовать нереалистичным требованиям сурового суперэго, неотделим от деструктивности, пронизывающей все сферы жизнедеятельности личности и проявляющейся в нарушениях самоидентичности, искажениях объектных репрезентаций, в негативистически враждебном отношении к самому себе и к окружающим людям,